

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Kuczyński

w sprawie z wniosku J. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
o wysokość kapitału początkowego i wysokość emerytury,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 19 maja 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Warszawie z dnia 8 kwietnia 2014 r., sygn. akt III AUa 698/13,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nie spełnia obowiązku określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. powołanie się przez skarżącego na jakiegokolwiek względy, które w jego ocenie uzasadniają przyjęcie skargi do rozpoznania. Argumentacja uzasadniająca taki wniosek powinna nawiązywać do wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2006 r., II CSK 65/06, LEX nr 189753).

Jako okoliczność mającą uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący – z powołaniem się na art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. - wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, a mianowicie: - czy na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2013, poz. 1440 ze zm.) organ rentowy jest uprawniony do ponownego ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie nie przedłożono nowych dowodów ani nie ujawniono nowych okoliczności, natomiast organ doszedł do przekonania, że przedłożone dowody nie dawały podstaw do ustalenia prawa do emerytury lub renty albo ich wysokości - w sytuacji gdy podstawą do zmiany decyzji w oparciu o wskazane wyżej przesłanki był art. 114 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, stanowiący, że możliwe jest ponowne ustalenie renty lub jej wysokości, *jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji okaże się, że przedłożone dowody nie dawały podstaw do ustalenia prawa do emerytury lub renty albo ich wysokości*", który to przepis, na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r. wydanego w sprawie oznaczonej sygnaturą K 5/11, został uchylony z dniem 8 marca 2012 r.; - czy też na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2013, poz. 1440 ze zm.), możliwe jest ponowne ustalenie prawa do świadczenia lub jego wysokości, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń okaże się, że przedłożone dowody nie dawały podstaw do ustalenia prawa do emerytury lub renty albo ich wysokości, pomimo że uprawnienie takie wprost było przewidziane w art. 114 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2013, poz. 1440 ze zm.) uchylonym na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r. wydanego w sprawie oznaczonej sygnaturą K 5/11; oraz istnieje potrzeba wykładni art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2013, poz. 1440 ze zm.) budzącego poważane wątpliwości interpretacyjne związane z zakresem stosowania tego przepisu w kontekście zakresu zastosowania art. 114 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - uchylonego na

mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r. wydanego w sprawie oznaczonej sygnaturą K 5/11 - poprzez jednoznaczne określenie sytuacji uprawniających do ponownego ustalenia prawa do emerytury lub renty albo ich wysokości na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w kontekście treści art. 114 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz wyroku, Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r. wydanego w sprawie oznaczonej sygnaturą K 5/11, jak również wypowiedzi doktryny w tym zakresie oraz orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. m.in. Uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2003 r. - III UZP 5/03).

Powołane przez skarżącego okoliczności nie uzasadniają – w ocenie Sądu Najwyższego – przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że uzasadnienie wniosku opartego na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. musi zawierać odpowiedni wywód prawny zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawieniu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymagania konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy, wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 4 sierpnia 2006 r., III CZ 47/06,

LEX nr 560581; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504; z 26 czerwca 2008 r., I CSK 108/08, LEX nr 560494) i 4) dotyczyć kwestii prawnych budzących rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (postanowienia Sądu Najwyższego z 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Ponadto, co jest istotne, zagadnienie prawne powinno odnosić się do konkretnego przepisu prawa albo konkretnej regulacji prawnej, co oznacza konieczność sformułowania przez skarżącego, jakiego przepisu (zespołu przepisów lub norm prawnych) prawa materialnego lub procesowego dotyczy przedstawiane zagadnienie.

W rozpoznawanej sprawie we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnieniu nie zawarto wyводу, który spełniałby powyższe wymagania.

Z kolei dla spełnienia wymagania z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. konieczne jest przedstawienie, jakie poważne wątpliwości budzi wykładnia określonych przepisów prawa lub wskazanie rozbieżnych orzeczeń sądowych wydanych w oparciu o różną wykładnię tych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z 25 października 2007 r., V CSK 357/07, LEX nr 621244; z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oceniając przez pryzmat ustaleń faktycznych niniejszej sprawy nie zawiera wyводу identyfikującego jakiejkolwiek rozbieżności w orzecznictwie ani nawet wątpliwości, jakie może budzić wykładnia przepisów tam wskazanych.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego jednoznacznie dopuszcza możliwość ponownego ustalenia prawa do świadczenia z tytułu ubezpieczenia (zaopatrzenia) emerytalnego na niekorzyść ubezpieczonego, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji okaże się, że ubezpieczony nie miał prawa do określonego świadczenia, ponieważ nie spełniał ustawowych przesłanek nabycia prawa do świadczenia

(wyrok z dnia 4 października 2006 r., II UK 30/06, także wyrok z dnia 5 maja 2005 r., III UK 242/04, OSNP 2006 nr 3-4, poz. 54 oraz wyrok z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 228/03, OSNP 2004 nr 19, poz. 341). Funkcją ponownego ustalenia w trybie przepisu art. 114 ustawy emerytalnej jest stworzenie gwarancji wydania decyzji rentowych zgodnych z ukształtowaną ex lege sytuacją prawną zainteresowanych. Dlatego każdy dopuszczalny środek dowodowy, stanowiący potwierdzenie okoliczności faktycznych istniejących przed wydaniem decyzji, mających wpływ na powstanie prawa, służy celowi omawianej instytucji. Zgodnie z powołanym przepisem „ujawnienie okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji” obok „przedłożenia nowych dowodów”, stanowi przesłankę ponownego ustalenia prawa do świadczeń emerytalno-rentowych lub ich wysokości. Stosowanie tej przesłanki wymaga ustalenia znaczenia zwrotu „okoliczności” na gruncie przepisu art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej. Analiza przepisów prawa ubezpieczeń społecznych prowadzi do wniosku, że użyty w nich zwrot „okoliczności” występuje w dwóch znaczeniach, w znaczeniu okoliczności faktycznych oraz okoliczności sprawy. Nie ulega wątpliwości, że „dowody służą ustaleniu istnienia okoliczności faktycznych (ustaleniu prawdziwości lub fałszywości twierdzeń o faktach). Jednakże użyty w przepisie art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej zwrot „okoliczności” może oznaczać zarówno okoliczności faktyczne, jak i okoliczności sprawy, ustalone następnie w kolejnym postępowaniu wyjaśniającym prowadzonym przez organ rentowy w sprawie. Oczywistym jest to, że uchybienia organu rentowego popełnione na etapie stosowania prawa materialnego lub w trakcie podejmowania określonych czynności procesowych mających wpływ na wydanie wadliwych decyzji rentowych wymaga najczęściej udowodnienia w ponownym postępowaniu wyjaśniającym. Podkreślenia wymaga również to, że wyraz „okoliczności” oznacza wyłącznie fakty podlegające udowodnieniu, jeśli wskazuje na to wyrażnie kontekst przepisu, w którym on występuje (np. w art. 118 ustawy emerytalnej). Kontekst przepisu art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej nie stwarza podstaw do ograniczenia znaczenia występującego w nim zwrotu „okoliczności” wyłącznie do „okoliczności faktycznych”. Zatem na gruncie wyżej wymienionego przepisu brakuje uzasadnienia dla przypisywania pojęciu „okoliczności” wyłącznie wąskiego znaczenia. Zatem dążąc do ustalenia znaczenia

zwrotu „okoliczności”, należy uwzględnić szerszy kontekst użycia analizowanego pojęcia w przepisie art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej. Otóż zarówno nowe dowody, jak i ujawnione okoliczności powinny stanowić kategorie „mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość”. Podkreślić należy, że dowody nie mają wpływu na powstanie ex lege uprawnień emerytalno-rentowych, lecz stanowią podstawę ustaleń zawartych w decyzjach rentowych. Ponadto zwrot „mają” odnosi się do sytuacji statycznych, zastanych w przepisach prawnych. Wobec tego można przyjąć, że zwrot „mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość” odnosi się albo do określonych w prawie materialnym przesłanek, które warunkują powstanie, zmianę lub ustanie prawa, albo do wymagań formalnych i materialnoprawnych, którym powinny odpowiadać czynności organu rentowego i wydane w ich następstwie decyzje rentowe. Sąd Najwyższy nadaje pojęciu „okoliczności” szeroki zakres znaczeniowy, obejmując nim ogół wymagań formalnych i materialnoprawnych związanych z ustalaniem decyzją rentową prawa do świadczeń emerytalno-rentowych. W wyroku z dnia 18 stycznia 2004 r., II UK 228/03, OSNP 2004 nr 19, poz. 341 Sąd Najwyższy stwierdził, że ujawnioną okolicznością, w rozumieniu przepisu art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, jest pominięcie przez organ rentowy zbadania faktów warunkujących wydanie decyzji rentowej.

Mając na uwadze, że ubezpieczonemu decyzją z dnia 2 marca 1987 r. przyznano prawo do emerytury wojskowej, uwzględniając okres zatrudnienia pomiędzy 5.09.1966 r. a 1.11.1970 r. oraz okresy służby wojskowej pomiędzy 4.11.1970 r. a 2.01.1987 r. w Wojewódzkim Sztabie Wojskowym., a następnie te same okresy zostały zaliczone w decyzji z dnia 8 grudnia 2001 r. ustalającej wysokość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r., to decyzja z dnia 8 grudnia 2001 r. w tym zakresie była błędna, a ujawnienie wskazanych wyżej okoliczności dawało organowi rentowemu prawo do zmiany decyzji, w zakresie kapitału początkowego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

l.n